

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Blokkenstraat te Oud-Heverlee

**Annelies De Raymaeker
Maarten Smeets
Vanessa Vander Ginst
Nick Van Liefveringe
Jeroen Verrijckt
Wouter Yperman**

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Blokkenstraat te Oud-Heverlee

**Annelies De Raymaeker
Maarten Smeets
Vanessa Vander Ginst
Nick Van Liefferinge
Jeroen Verrijckt
Wouter Yperman**

**Kessel-Lo, 2016
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Blokkenstraat te Oud-Heverlee

Initiatiefnemer:	Matrabow bvba
Projectleiding:	Maarten Smeets
Erkend archeoloog:	Annelies De Raymaeker
Auteurs:	Annelies De Raymaeker, Maarten Smeets, Vanessa Vander Ginst, Nick Van Liefferinge, Jeroen Verrijckt & Wouter Yperman
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bvba
Jozef Wautersstraat 6
3010 Kessel-Lo
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2016, Studiebureau Archeologie bvba

Inhoudstafel

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1 Bureauonderzoek	p. 3
1.1 Beschrijvend gedeelte	p. 3
1.1.1 Administratieve gegevens	p. 3
1.1.2 Archeologische voorkennis	p. 6
1.1.3 Onderzoeksopdracht	p. 6
1.1.4 Beschrijving geplande werken	p. 7
1.1.5 Werkwijze	p. 10
1.2 Assessmentrapport	p. 11
1.2.1 Landschappelijke ligging van het projectgebied	p. 11
1.2.2 Historische beschrijving van het projectgebied	p. 16
1.2.3 Archeologisch kader van het projectgebied	p. 24
1.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied	p. 23
1.2.5 Synthese	p. 26
1.2.6 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek	p. 26
1.2.7 Samenvatting voor een niet gespecialiseerd publiek	p. 26
Hoofdstuk 2 Landschappelijk bodemonderzoek	p. 27
2.1 Beschrijvend gedeelte	p. 27
2.1.1 Administratieve gegevens	p. 27
2.1.2 Microreliëf en bodem	p. 27
2.1.3 Onderzoeksopdracht	p. 30
2.1.4 Werkwijze	p. 30
2.1.4.1 Cartografische bodemstudie	p. 30
2.1.4.2 Uitvoering	p. 31
2.2 Assessmentrapport	p. 33
2.2.1 Resultaten van het landschappelijk booronderzoek	p. 33
2.2.2 Interpretatie van het onderzochte gebied	p. 41
2.2.3 Synthese	p. 41
2.2.4 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek	p. 42
2.2.5 Samenvatting voor een niet gespecialiseerd publiek	p. 42
Hoofdstuk 3 Programma van maatregelen	p. 43
3.1 Administratieve gegevens	p. 43
3.2 Gemotiveerd advies	p. 43
3.3 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	p. 46
3.3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen	p. 46
3.3.2 Onderzoeksstrategie, methode en technieken	p. 48
Bibliografie	p. 51
Bijlagen	
Bijlage 1: Plannenlijst	
Bijlage 2: Fotolijst	
Bijlage 3: Plannen Matrabow bvba	
Bijlage 4: Boorlijst landschappelijk booronderzoek	
Bijlage 5: Dagrapport landschappelijk booronderzoek	

Hoofdstuk 3 Programma van maatregelen

3.1 Administratieve gegevens

Erkend archeoloog:	Annelies De Raymaeker, OE/ERK/Archeoloog/2015/00148, Studiebureau Archeologie bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00002
Aanleiding:	De nota met word opgemaakt voor een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag in een projectgebied dat buiten de vastgestelde archeologische zones ligt en met een oppervlakte van 5818 m ² . Daarmee valt de vergunningsaanvraag binnen de aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m ² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones, liggen. Vigerende wetgeving: Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014. De nota met landschappelijk bodemonderzoek werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk.
Locatie:	Oud-Heverlee, Blokkenstraat (fig. 1.1 en 1.2) <i>Bounding box:</i> punt 1: x: 170966, y: 170345 punt 2: x: 171068, y: 170473 Oud-Heverlee, Afd. 1, Sectie A, percelen 83 ^e , 85 ^e , 86d, 87m en 87n (fig. 1.3)
Periode uitvoering:	juli 2016
Relevante termen:	Zandleemstreek, buitengebied.
Verstoorde zones:	Het terrein is momenteel bebouwd (fig. 1.3).

3.2 Gemotiveerd advies

Op basis van het tot nu toe uitgevoerde vooronderzoek – bestaande uit een bureauonderzoek en een landschappelijk booronderzoek – kan gewezen worden op de noodzaak van verder archeologisch onderzoek (met ingreep in de bodem). De aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats kan op dit moment niet met zekerheid worden aangetoond.

De gunstige topografische ligging van het projectgebied ten oosten van de Dijllevallei, maakt dit terrein interessant voor bewoning. Eventuele bewoningssporen kunnen dateren vanaf het neolithicum tot en met de Romeinse periode. Voor de middeleeuwen is de verwachting eerder laag, aangezien de gekende historische bewoning zich ten zuiden van het projectgebied bevindt. Op historische kaarten wordt het projectgebied ingenomen door landbouwgrond. Langs de straatkant aan de Blokkenstraat is vanaf de Atlas der Buurtwegen bebouwing te zien. Deze bebouwing blijft lange tijd dezelfde, pas vanaf de topografische kaart van 1952 is te zien dat er enkele gebouwen bijkomen.

Bodemkundig is het projectgebied als bebouwde zone (OB) gekarteerd. Rond het terrein werd een lichte zandleembodem vastgesteld met een textuur B-horizont.

Het booronderzoek kon geen grootschalige verstoringen van de bodemopbouw vaststellen. Door de bestaande bebouwing en het huidige gebruik van het terrein kon echter geen statistisch correcte verspreiding van de boringen aangehouden worden.

Eerst wordt de opportuniteit van de diverse methoden van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuin	Motivering
Landschappelijke profielputten	Nee	Het landschappelijk booronderzoek kon geen grootschalige verstoringen van de bodemopbouw vaststellen. Hoewel enige verstoringen van de bodemopbouw (door de aanwezige bebouwing) kunnen worden verwacht, is een onderzoek door middel van landschappelijke profielputten in dit geval onnuttig. Ook wordt er geen specifieke bodemopbouw verwacht waarvoor verder onderzoek nodig is. Een onderzoek door middel van landschappelijke profielputten lijkt in dit geval dan ook een onnodige tussenstap.
Geofysisch onderzoek	Nee	Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Ook dient er op gewezen te worden dat vooral grote en specifieke sporen opgemerkt worden tijdens dit soort onderzoek. Kleinere sporen die mogelijk deel uit maken van een plattegrond worden al sneller niet opgemerkt. Ook dient na de uitvoering van geofysisch onderzoek steeds verder onderzoek met ingreep in de bodem plaats te vinden om de aard van de aangetroffen anomalieën te verifiëren.
Veldkartering	Nee	Binnen dit onderzoek biedt deze methode geen meerwaarde en zal dit vermoedelijk niet tot kenniswinst leiden. Het terrein is op dit moment grotendeels verhard of bebouwd, waardoor deze methode momenteel niet kan worden gebruikt.

Vervolgens wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuin	Motivering
Verkennd archeologisch booronderzoek	Nee	Tijdens het landschappelijk booronderzoek werden geen elementen aangetroffen die wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een steentijd artefactensite. Hoewel deze methode niet overdreven destructief is, lijkt het toch geen meerwaarde of kenniswinst te bieden voor het onderzoek.

Waarderend archeologisch booronderzoek	Nee	Tijdens het landschappelijk booronderzoek werden geen elementen aangetroffen die wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een steentijd artefactensite. Hoewel deze methode niet overdreven destructief is, lijkt het toch geen meerwaarde of kenniswinst te bieden voor het onderzoek.
Proefputten in functie van steentijd artefactensites	Nee	Tijdens het landschappelijk booronderzoek werden geen elementen aangetroffen die wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een steentijd artefactensite. Hoewel deze methode niet overdreven destructief is, lijkt het toch geen meerwaarde of kenniswinst te bieden voor het onderzoek.
Proefsleuven en/of proefputten	Ja	Het is nuttig deze methode toe te passen op het terrein, omdat de onderzoekstechniek een beter ruimtelijk inzicht biedt dan de voorgaande onderzoekstechnieken. Omwille daarvan, en de verwachting dat er geen complexe verticale strategie aanwezig is, is een proefsleuvenonderzoek aangewezen. Om beter ruimtelijk inzicht toe te laten is het nodig een groter percentage van het terrein (12,5%) te onderzoeken dan de voorgaande onderzoeksmethoden, wat resulteert in een grotere schadelijke impact op het bodemarchief. Deze methode is echter niet overdreven schadelijk te noemen. Ondanks de grotere schadelijke impact op het bodemarchief is deze onderzoeksmethode nodig om verdere uitspraken te kunnen doen over de eventuele aanwezigheid van een archeologische site op het terrein.

Na afweging van de opportuniteit van elke individuele onderzoeksmethode wordt de combinatie van verschillende methoden afgewogen op basis van dezelfde criteria. Op basis van hogerstaande afwegingen wordt een vooronderzoek voorgesteld dat bestaat uit een proefsleuvenonderzoek.

Het proefsleuvenonderzoek kan doorgaan indien het terrein volledig ontdaan is van alle bebouwing, hoge begroeiing en eventuele bomen. Aangezien de diepte van het archeologisch vlak niet gekend is mogen gebouwen en bomen enkel bovengronds verwijderd worden. Kelders, stronken en wortels mogen niet worden verwijderd. Ook dient alle bouwafval en –materiaal verwijderd worden.

Omdat de afbraak van de aanwezige bebouwing zal plaatsvinden na het verkrijgen van de stedenbouwkundige vergunning, kan het vooronderzoek enkel in uitgesteld traject uitgevoerd worden.

3.3 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

3.3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doelstelling van een vooronderzoek met ingreep in de bodem is nagaan of archeologische niveau's aanwezig zijn in het projectgebied en op welke diepte, om een inschatting te kunnen maken van de versturende impact van de geplande werken. Verder dient het vooronderzoek met ingreep in de bodem uitspraken te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied en over het potentieel op kennisvermeerdering.

Kunnen de gegevens uit het vooronderzoek met ingreep in de bodem bijkomende informatie aanleveren die toelaten de hypothesen gebaseerd op het bureauonderzoek bevestigen, verfijnen of bij te sturen op vlak van de opbouw van de ondergrond, aanwezigheid van intacte bodems, verstoring van de oorspronkelijke bodem, verwachte periode en aard van de site bijvoorbeeld?

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveau's?
- Waar ligt/ lag de hoogste grondwaterspiegel?
- Zijn er nog intacte bodems aanwezig?
- In hoeverre is de oorspronkelijke bodem (sub)recent verstoord?
- Zijn archeologische sporen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Zijn er, ondanks de lagere verwachting voor de middeleeuwen, toch sporen uit deze periode aanwezig?

Het proefsleuvenonderzoek (en het vooronderzoek in zijn geheel) kan als volledig beschouwd worden als er voldoende informatie werd gegeneerd om:

- een te bekrachtigen nota op te maken die de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende staft.
- een te bekrachtigen nota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staft.
- een te bekrachtigen nota op te maken die de mogelijkheid voor een behoud in situ staft en een plan van aanpak hiervoor biedt.
- een te bekrachtigen nota op te maken die de mogelijkheid voor een behoud in situ staft en een plan van aanpak hiervoor biedt.

De onderzoeksmethode beslaat de oppervlakte van ca. 5818 m², zoals die is afgebakend op basis van het uitgevoerde bureau- en booronderzoek (fig. 3.1). De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen van het assessment beantwoord zijn.

3.3.2 Onderzoeksstrategie, methode en technieken

Voor de gehanteerde onderzoekstechniek is hoofdstuk 8.6 van de Code van de Goede Praktijk van toepassing.

De aangelegde proefsleuven hebben een breedte van 2 m met een maximale tussenafstand (van as tot as) van 15 m. De proefsleuven worden in een min of meer vast grid aangelegd met een noordwest-zuidoost oriëntatie (fig. 3.2). Deze oriëntatie wordt voorgesteld omdat dit inspeelt op de topografische situatie en zorgt voor een accurate steekproef, zonder enige willekeur. De proefsleuven worden zodanig aangelegd dat ze – in de mate van het mogelijke – de woonblokken ontzien. Hierdoor bestaat de meest oostelijke proefsleuf uit drie aparte delen. De sleuven moeten minstens 10% van het volledige terrein beslaan, tenzij tijdens de uitvoering van de werken grote bodemverstoringen worden vastgesteld. In totaal moet minstens 12,5% van het terrein onderzocht worden. Indien een archeologische site wordt aangetroffen, worden extra proefsleuven en/of kijkvensters gegraven om een afbakening van de site te bekomen.

De proefsleuven en eventuele kijkvensters worden uitgegraven met een graafmachine met een tandenloze bak. De proefsleuven worden aangelegd op het bovenste archeologische niveau waarop grondsporen te zien zijn. De teelaarde en het eventuele onderliggende colluvium worden verwijderd. Bij het leesbaar maken van het te registreren grondvlak dient aandacht te worden besteed voor de aanwezigheid van lithisch materiaal. Een steentijdsite is weinig waarschijnlijk, maar kan immers niet uitgesloten worden. Indien een steentijdsite wordt aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek, worden de artefacten in 3D geregistreerd. Het materiaal wordt tijdens het veldwerk voorgelegd aan een ervaringsdeskundige lithische artefacten.

De uitvoerders van het proefsleuvenonderzoek dienen niet te beschikken over bijkomende specifieke competenties ten opzichte van deze opgenomen in de Code van Goede Praktijk.

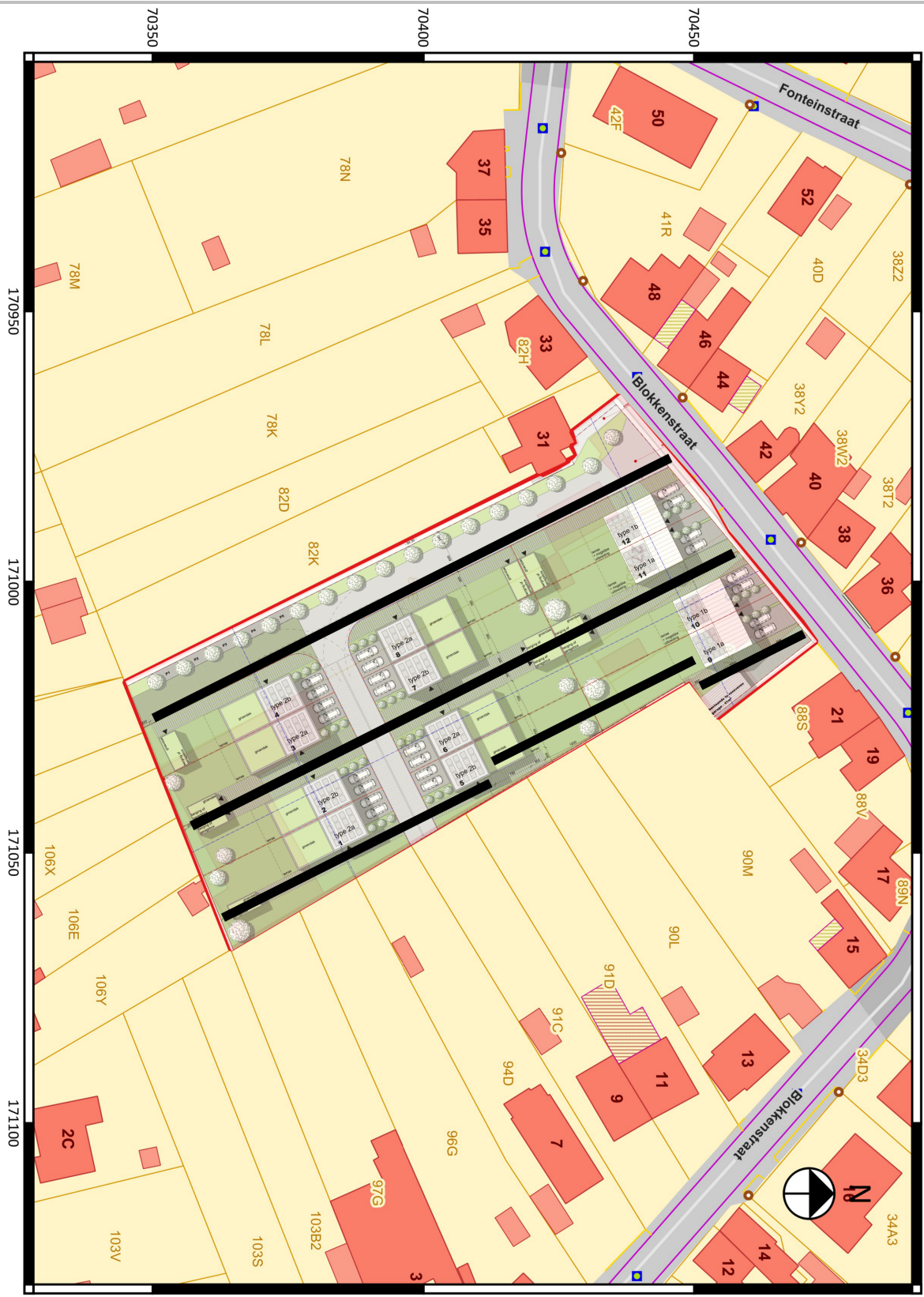

Fig. 3.2: Projectie van het voorgestelde sleuvenplan op de locatie van de geplande woonblokken.